

## II

# KARLISTEN GUDEA

## AMOREBIETAKO ITUNBENA

*Lenago esan bear genduana orain esango dogu zer jaso yakon Bayona'n Bizkai'ko Guda-Aldundegiari, Erregea'gana eldu zanean oneri jakinerazoteko bere jokabidea. Erregea'ren ondora joan zireanak bere ontasun ta onoimenetan uste ona euken baita be euren arazo auzibidearen zuzentasunean. Eta euren taldeko albistarien jokabide txarra ikusi arren, ez eben galdu ezertxuz be itxaropena Erregeagan, egiazko Erregea Jainko ta izadiaren legeai menperaturik dagoala baekien-eta; eurak esana geienik, berariz zor baeutsen, berak, errege lez, eurokaz zuzentasuna agertu bear ebala.*

*Uste on onez Prantzi'ra ziran, eta ainbeste guzur euron aurka zabaldu zirala jakinda be, ain andia zan zaldun gizon arein begirunea, ixil-ixillik egozan, erregearen aurrean euren atzalpen ta argitasunez burua garbitu arte.*

*On Karlos'en bitokia arakatu ta jakinda gero, al bait ariñen entzumen, adiera eskatu eben. Erago ta esamesa guzurak egia illundu leukie ala? Zoritarrez bai batzuetan, zati baterako beintzat.*

*Ori jazo zan emen.*

*Samintasun, ustekabe ta arritasunez ordezkariak ezin leitekezela eldu Erregearen ondora jakin eben. Bein eta barriro eskatu arren, ez eben lortu erantzunik edo baimenik erregeari berba egiteko. Bizkai'ko Guda-Aldundegikoak entzumenik ezin lortuta Bayona'tik Bizkai'ran biurtu.*

*On Karlos'ek erritarren esamesak zurtasun gixiz sinistu ebazan eta ez eutsen entzun gura orduan zuzendariai.*

*Agirian dago orretan ez ebela ondo egin; politika eraz bide okerra artu ta zuzentasun ezaren errudun agertu zan.*

*Erri aginte eritxi itsuak salatu zituan saltzaille be entzutentsu gizon oneik Dorregaray, El'º, Mendi-ri, Pérula. Oneik eurok be, bein baiño geiagoz, eskuak lotuta geratu ziran baita euren agintaritzan ezin ezer egiñik.*

*Bizkai'ko Guda-Aldundegi'ko batzuk Bayona bizilekutat artu eben. Ara joan-etorriak egin zituena gantik egiztuten eben lendik jakin ebena, eurak Amorebietan egiñikoa goienetan (andikien artean) etzala onartuten bear zan beste ango egin-tzaren arerioak egia gustiz illundu eiteala lortu ebalako.*

*Augaitik ekin eben guzurak ezeresten egiñilean an jaso zanaren egi-egia Erregearen entzumen-nera eldu zitean.*

*Lortu eben zerbait. On Antonio Arguinzoniz'ek, Bizkaia'n bere etxean egoala, Bayona'tik Zemendi'ren 2'gn. bialduriko eskutitz bat artu eban inotsala: Gure azaroa itxaroten zan baiño obeto aurkezten yaku...» Arguinzoniz'ek ezeutson emon erantzunik eskutitz oneri agirian beintzat eztago, orioztale edo zirri-borrarik ezalako agertuten.*

*29'gn. Bayona bertatik lagun beraren beste esku-titz bat elduyen yakon inotsola: «Ondoren zorion onetarako laguntza euki dogu, dakigun lurraldeko aldatze gaiñera, gure arteko lagun J. L. de A. D. V. G.'ak emon dituen oinkadak, orrexetarako Madrid'etik etorri diranak...» Edestilari Arguinzoniz'ek On Antonio'ren semeak diño: «Arazo onetan inoiz ondo geratuko ez dana Velasco zoritxarreko gixajoa izango da, Amorebietako'en aurka guzur iraiñ gaiztoak esan ta barrizten, baiña alper ta nagi bere Erregearen aginduak beteten».*

LETONA'k